

CONNIE KARSTEN : “ CONTEXTUEEL PASTORAAT”

Connie Karsten vertelt dat ze graag deelt met anderen wat ze zelf leert (en blijft leren). Contextueel pastoraat is een hele opleiding, dus geeft ze vanavond alleen een aanzet om zelf te gebruiken – wat basisbegrippen zonder de hele theorie.

In Jozua 24:14-15 geeft Jozua een toespraak aan het eind van zijn leven; zijn afscheidswaarden zijn: Dien alleen de Heer, doet weg de afgoden – “Ik en mijn huis, wij zullen de Heer dienen”. De wil is vaak wel aanwezig, maar het gaat met vallen en opstaan. Als ouders geven we onze kinderen vaak goede maar ook minder goede dingen mee, ook vanuit het verband met vorige generaties. Niemand staat op zichzelf, als individu; we zitten in een relatiesysteem.

Wat doe jij met je ballast naar je omgeving en naar de volgende generaties? Ben jij in staat om het beter te doen? Dhr. Nagy deed veel studie naar wat er in gezinnen gebeurt, waarin we ook het Bijbelse leven terugzien kijkend naar de generaties: “intergenerationeel denken”. Hoe kun je aan jouw kinderen vanuit die generaties het goede doorgeven? Je kunt met Gods hulp ook je eigen pijn en fouten stoppen, zodat het niet doorgaat naar volgende generaties.

Vaak doen we dingen hetzelfde als onze ouders, zonder kritisch naar ons eigen gedrag te kijken. Let er op dat negatieve patronen niet doorgaan. Als je niet zo wilt worden als je ouders, kun je ook naar de andere kant doorslaan, bijv. in plaats van streng te zijn de kinderen erg verwennen: *overcompenseren*. Oorzaak: Je hebt niet aan het onderliggende probleem gewerkt, het niet onder ogen gezien. Verwende kinderen worden soms moeilijke dan wel afhankelijke mensen. Verwende kinderen moeten vaak lief zijn zodat de ouder zich prettig voelt. Het kind blijft dan klein – dit is een verkeerde insteek, en het leidt niet naar volwassenheid. Een kind is geen speelknuffel maar moet leren zelfstandig te worden en verantwoording te dragen, en de ouders moeten leren het kind los te laten.

Andere kinderen worden opgevoed met “parentificatie”- het kind vervult de rol van de ouder, en de ouder wordt daarbij als kind (bijv. disfunctioneel gezin met zieke of aan de drank verslaafde ouders). Het kind krijgt dan té jong de rol van een volwassene, en heeft daarvan later de terugslag. In de hulpverlening wordt dit haast altijd negatief geïnterpreteerd, vooral als té sterke zorg voor de ouders. Erkenning voor het kind is nodig, en enige zorg voor de ouders is niet verkeerd; maar het mag niet de ouderrol overnemen.

In de contextuele aanpak kijken hulpverleners naar 4 dimensies:

1. **Feiten** uit iemands leven. Was het een enig kind? Wat voor soort ouders? Waar geboren? Etc.
2. **Psychologie**. Wat waren je gevoelens? Was vader veel weg, of was er incest? Hoe heb je dit alles beleefd? Mensen, ook broers en zussen, kunnen daarover een ander verhaal hebben.
3. **Interacties**. Hoe ging het in je gezin? Wie praatte (of niet) met wie? Wat was het gevolg voor *jou*? (Zwarte schaap, etc.). Vaak groeien er vaste patronen in een gezin, die vaak je leven lang blijven zitten; bijv. niks durven zeggen, of nu juist compenseren - steeds haantje de voorste...
4. **Relationele ethiek**. Wat is er thuis gebeurd (belangrijke relaties in je leven). Leef je daarvan uit? Betrouwbaarheid? Beschadiging die weer op anderen wordt verhaald (bijv. misdaad)?

Nagy ontdekte dat er al vroeg breuken liggen (bijv. n de relatie met de ouders) die later doorwerken. Het zoeken naar mogelijkheden voor meer contact, desnoods praten met een familielid dat meer weet over vroeger: hoe moeilijk moeder het in haar eigen gezin had, wat ze vaak zelf niet vertellen. Voorbeeld: Jappenkamp – nachtmerries en driftbuien; de kinderen begrijpen dat niet en worden boos. Als ze weten hoe het komt kan er mildheid komen. Je kunt dan kijken of je nog iets kunt doen: met een familielid spreken, of een brief schrijven, of eens gaan praten met die moeilijke persoon. De band tussen ouders en kinderen is heel sterk; er is een loyaliteit, ook al is er soms een probleemverhouding. Ga daar zorgvuldig mee om, en oordeel ook niet te snel.

Meerzijdige partijdigheid

Je kunt aan meerdere kanten partijdig zijn; in een verhaal respecteer je *iedere* partij, en geeft hen waar mogelijk erkenning. Wat is de kant van het verhaal van de tegenpartij? Neem de moeite om ook die kant te horen, ook in een conflict en in huwelijks counseling; en ook als kinderen achtergelaten zijn door de moeder. Wees voorzichtig om een partij al direct af te wijzen en snel te oordelen.

God ziet óók alle mensen in een verhaal; ieder heeft er recht op dat er naar hem geluisterd wordt, zodat hij zijn verhaal kwijt kan, al zit hij in de gevangenis.

Daders – slachtoffers – moeders: Elk heeft een apart pastoraal persoon nodig die luistert. Sta ervoor open dat óók die ander hulp krijgt; er zijn “verloren zonen” waar de Vader naar uitkijkt, net als naar de zoon die thuis blijft.

Vragen en antwoorden

Het begrip *onschuldigen*: Er is ook een begrip “ontschuldigen” als tegenovergesteld aan “beschuldigen”. Nagy spreekt niet zoveel over vergeving – dit kunnen wij in een later stadium wel brengen, als mensen eerst hun pijn hebben kunnen bespreken en doorwerken.

Je kunt ook “ontschuldigen” door de schuld als het ware kleiner te maken – Vader zat immers in een Jappenkamp. De verantwoording blijft; de zonde wordt uitgewist aan het kruis. Het wordt ook gemakkelijker om een ander te vergeven als je ziet wat er in jou allemaal is vergeven, en bij vergeven kun je ook loslaten. Je kunt wel alleen maar begrijpen, maar het probleem vreet door als je het wegstopt. Loslaten en overgeven aan de Hemelse Rechter is het beste.

Leg de schuld waar die hoort, ook al is het je eigen vader: de waarheid is belangrijk. Pas als je de schuld legt waar die hoort, kun je die persoon echt vergeven. Voorbeeld: De zonde van je vader als die steeds riep “Eerst zien, dan geloven”! Belijd dan voor God dat je vader daarin zondigde, dan kan Gd in de situatie werken. Bij grote problemen kun je mensen aanraden, de dingen van zich af te schrijven. Soms is er een groot gat in de mens – wij kunnen dat niet vullen, alleen God. Toch zijn er vader- en moederharten nodig, op een veilige manier!

Je blikken en ogen zijn belangrijk – de mensen merken of je hen ziet staan!

De Bijbel is niet alleen een leerboek, maar allereerst een *wegwijzer naar God*. Toch laat de Bijbel veel psychologische lijnen zien, zoals familiebanden, generaties etc. en hoe dat doorwerkt naar de toekomst.

Bij hechtingsproblematiek is veel geduld nodig; zoek dat geduld.

Heel goed en toegankelijk is het materiaal van Elsemarie van den Eerenbeemd.

Notities voor PHCA:
C.M.v.Dijk.